

Izkušaj vseh danov v našem delu in prihodnosti.
Izkušaj vsakega dne v našem delu in prihodnosti.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravljalni prostori: 2657 E. Lawrence av.
Office of publication: 2657 E. Lawrence av.
Telephone: Lawrence 4635.

LETO—YEAR XV.

Cena lista je \$2.00.

Entered as second-class matter January 25, 1912, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., torek, 26. septembra (Sept. 26), 1922.

Subscription \$5.00 Yearly.

STEV.—NUMBER 225.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

RAZLIKA MED DRŽAVNIM IN PRIVATNIM PODJETJEM.

DELAVCI PREJEMAJO BOLJŠO MEKDO KOT V PRIVATNIH PODJETJIH.

Konsumentje plačajo ceneje produkte kot izdelki iz privatnih tovarn.

Melbourne, Avstralija. — Tovarne, v katerih tkajo sukno in izdelujejo druge predmete iz suknine in ki so lastnina avstralskega ljudstva in obratujejo pod vladno kontrolo, dajejo velik dobiček. V minulem letu so bili produkti vredni 1,351,010 dolarjev, čisti dobiček je pa znašal 279,670 dolarjev. Ako se prišlejo dobiček prejšnjih let, tedaj znaša 713,460 dolarjev.

Delavske mezdne so megle v celnem letu 243,310 dolarjev. Poleg mezd prejemajo delavci še izredno nagrado, ki se izplača vsakega četrta leta. V vladnih tovarnah dela okoli 350 oseb.

V teh tovarnah so pričeli delati v septembru 1915. V vojnem času so tkali v njih sukno in druge potrebščine za avstralsko armado in mornarico. Produkti so bili izročeni obrambnemu departmentu po režijski ceni. Profita ni bilo, ampak državi so bili prihranjeni milijoni dolarjev.

Po sklenjenju premirja so pričeli v tovarnah izdelovati sukno za civilno obleko, ki se je prodajalo po 36 centov višje, kot so bili produkti stroški. Dasi ravno je bil tako majhen znesek določen za razdelitvene stroške, je bil dobiček visok. Ko je vlada po tej ceni prodajala sukno, je volnjeni trust prodal jark sukna po pet dolarjev nad proizvodnjske stroške.

Koel, ki so izdelani v vladnih tovarnah, se prodajajo po pet dolarjev ceneje kot koel, ki prihajajo iz privatnih tovarn na trg. Jark sukna iz vladne tovarne stane 2 do 2½ dolarjev, jark sukna iz privatnih tovarn pa 7 do 9 dolarjev. Kvaliteta je povsod enaka. Največ sukna iz vladne tovarne gre v vladno krojašnico, kjer izdelujejo civilne obleke za dostojne vojake in uniforme za armado in mornarico in vladne službenice.

Vladna krojašnica je lani vrzla sto tisoč dolarjev dobička. Ves dobiček pa znaša 800,000 dolarjev. Za poslopje, stroje in opremo v krojašnici je vlada potrošila pol milijona dolarjev, tako da ji ostane še tri sto tisoč dolarjev čistega dobička. V vladni krojašnici dela 350 oseb.

V vojnem času so delali v nji nočindam. Hlače so stale \$2.68, ki so prišle iz vladne krojašnice, medtem ko je bilo treba plačati za hlače iz privatne krojašnice sedem dolarjev in pol. V krojašnici so izdelali več kot en milijon vojaških tunik in hlač in so tako prihranili državi več kot tri milijone dolarjev. Vsi ti produkti so bili izročeni obrambnemu departmentu po režijski ceni.

DELAVCI PLAČAJO RAČUN.

New York, N. Y. — Mestni kontrolor C. I. Craig je rekel, da bo na tisoče mestnih delavcev obdelo, ker so povzeli okrajnim sodnikom letno plačo za pet tisoč dolarjev. Drugi justični in okrajni uradniki so tudi dobili primerne povzete plače. Dodal je, da je bilo lani ravno tako. Mestnim uradnikom, ki so že itak dobro plačani, so povzeli plače, na kar ni bilo denarja za plačevanje mestnih delavcev. Posledica takega neupametnega ravnanja je bila, da so morali odsloviti znatno več sto delavcev.

KRZNARSKI DELAVCI SO OBNOVLILI POGODBO S PODJETNIKI.

Pittsburgh, Pa. — Morris Kaufman, predsednik organizacije krznarskih delavcev, je naznanil, da so podjetniki obnovili pogodbo s organizacijo. 44 ur dela v tednu ostane. Legalni pravniki so plačani. Čezurno delo se plača s časimpol.

50,000 DOLARJEV ZA POKRIVLJENJE HERRINSKIH RUDARJEV.

Chicago, Ill. — (Feder. Press.) — Trgovska zbornica v Illinoisu se je odločila, da vrši sklad za "zbrisanje herrinskega madeža s zemljevida Illinoisu" na \$50,000. Originalni cilj je bil \$25,000, toda patriotski delodajalci so že dali \$31,000. Ta denar dobi generalni pravdnik Brundage, ki ima skrbeti, da so vsi obtoženi rudarji v Herrinu spoznani krivim in kaznovani. Glasilo delodajalcev "The Manufacturer's News" piše, da tovarnarji prispevajo "z velikim navdušenjem". Prispevki prihajajo tudi iz drugih držav.

EVROPA JE PRED POPOLNIM POLOMOM.

LJUDSTVA STRADAJO, OBLEČENA V CUNJE, TEPLJENJE JE NEMOGČNO.

Tako sodi znani odvetnik Samuel Untermyer.

New York, N. Y. — Odvetnik Samuel Untermyer, ki je dosegel svetovni glas, se je vrnil z večmesečnega potovanja po Evropi. On izjavlja, da Evropa drvi v popolni polom in da civilizacija popolnoma odpove. Ljudstvo v mestih se oblači v cunje in strada. Narode v Evropi ugroža revolucija, ako Amerika ne pride kmalu na pomoč.

Izrekel je tudi strašno obtožbo proti evropskim političarjem in razloži, kako so izrabili Ameriko kot žrtve. Pojasnil je tudi, kako so ti evropski političarji vodili za nos ameriške "državne". Obsojal je versalsko pogodbo in povedal je, kako je "štirinajst let" bilo krivično, da se dotira evropska tragedija.

Menil je, da vsakdo zasluži, da se kamoje, ki se drzne še govoriti o "samoodločevanju narodov", ako mu ni znano, na kakšen sirov način so bile določene sedanje meje. On pravi: "Nove vandalske republike se ne smenijo več za določbo v mirovni pogodbi, kot mirodajalci na štirinajst točk, na podlagi katerih so centralne države položile doli orožje."

Povdarjal je, akoravno je bilo število v nji ubitih voliko, je to število majhno, ako se primerja s milijoni onih, ki morajo poginiti po vojni, ako se jim tako ne pomaga.

On meni, da naj se zdaj, ko so nam padle lučine raz oči, porabi je obresti od denarja prihodnjih 3 let, ki je bil posejen Veliki Britaniji, da se pomaga ljudem, ki so v slabem položaju.

Zelo ostro se je izrazil o mirovni pogodbi, ravno tako pa tudi o ligi narodov. Rekel je, da je njena nezmožnost očitna s vsakim dnem bolj in bolj. Menil je, da ne more poravnati nobene krivice, ako se za tako poravnanje ne izreže vsi, kar se pa nikdar ne zgodi.

"Poljski je bilo dovoljeno zaseči nova posestva in vzeti lastnino Avstrijcem, dasiravno se ni podpisala pogodbe, po kateri je rekla, da jih prevzame," je menil Untermyer. "Turčija tudi ni podpisala pogodbe in po vsaj kontinentalni Evropi vre."

Svojo izjavo je končal s kritiziranjem justičnega tajnika, o katerem je rekel, da se je pokazal uveljavljivega Morgana in s njim združenimi finančnimi interesi.

ŠEST LETALCEV PONEBREČILO.

New York, N. Y. — Nesreča na letalskem polju pri Mineola, L. I., je zahtevala šest človeških življenj. Letalo je v gosti megli priletele s tako silo na tla, da se je takoj spremenilo v podrtino, iz katere je švignil plamen. Letalec so bili vojaki in šest letalcev je tako obžganih, da jih ni mogoče poznati.

Letalo je bilo le dve sto čevljev od tal in megla gosta. Oficirji, ki so pregledali polje po nesreči, menijo, da je gosta megla povzročila, da je letalec mislil, da se nahaja v zraku, ko je bil že skoraj na tleh.

REORGANIZACIJE V UNIJI TISKARSKIH DELAVCEV SE NE BO.

NAZADNJAKOM SE JE PONEBREČILO ODRŽATI DELAVCEV POSEPLJENE.

Napredni element je dosegel neznamen uspeh.

Atlantic City, N. J. — Konservativci so prizadeli naprednemu elementu v organizaciji tiskarskih delavcev par porazov in članstvo bo najbrž še nadalje volilo te konservativce v odbore svojih organizacij na svojo škodo. Konvencija Mednarodne tipografske unije je zbepovala tukaj in njen predsednik John McParland je vodil napredni element. Boljši formi organizacije sta pa nasprotovali organizaciji tiskarjev in fotografirerjev. Zastopniki obeh organizacij so menili, da bolje, ako delavci še nadalje ostanejo tako posepljeni kot zdaj, dasiravno jim ta posepljenost prinese britke izkušnje.

Ko je mednarodna tipografska unija zborovala v Quebecu, je sprejela zaključek, po katerem morajo med raznimi tiskarskimi delavci, ki so sicer organizirani v svoji organizaciji, postati tesnejši stiki kot doslej. Obsegati bi morala stavke, knjigovodniške delavce, tiskarske delavce, fotografirerje, stereotipne in elektrotipne delavce. Ako bi se združenje izvršilo, bi organizacija štela 181,000 članov.

Konservativci je vodil bivši predsednik Mednarodne tipografske unije, James M. Lynch. Ko je bil predlog stavljen, da se vse stroke v tiskarski industriji uvede štiri in štirideset ur dela, je Lynch temu predlogu nasprotoval in je pridobil za predlog 172 delegatov. Za predlog je glasovalo le 93 delegatov. Predlog je doletel, da tedensko delo pri dnevniku ne sme znašati več kot 48 ur v tednu, pri tedenskih listih pa največ kot 44 ur. Pri dnevniki pa, ako delavci delajo tudi drugo delo, ne sme delavni čas v tednu presegati več kot 44 ur.

Napredni element je dosegel le majhen uspeh. Sprejet je bil predlog, po katerem se spremene pravila, da smejo pri lokalnih stavkah tudi druge kategorije tiskarskih delavcev zastavkati iz simpatije, ako stavko odobri eksekutivni svet s dvetrinjsko večino. Preje je moral eksekutivni svet soglasno odobriti stavko iz simpatije.

Knjigovozniški delavci so glasovali, da se vsi delavci v tiskarski industriji organizirajo v eni organizaciji. Proti temu predlogu so bili aterosotipni delavci in fotografirerji. Nazadnjake sta vodila George L. Berry, predsednik unije tiskarskih delavcev, in Matthew Wolf, predsednik organizacije fotografirerjev in delavcev in podpredsednik Ameriške delavske federacije.

Proti nazadnjakom sta pa nastopila Walter Reddick, predsednik organizacije knjigovozniških delavcev, in McParland, predsednik Mednarodne tipografske unije. Zadnji je izjavil, da se bodo vsi delavci organizirali po industrijskih skupinah, ne zaradi tega, ker jim je taka organizacija všeč, ampak ker bodo prisiljeni sprejeti novo formo organizacije. Poročal je dalje, da je bila stavka tipografskih delavcev za štiri in štirideset ur dela v tednu dobljena, ampak boj je etal \$10,500,000. Zdaj prejema manj kot šest tisoč delavcev stajkovno podporo. Boj je trajal trinajst mesecev in 513 lokalnih organizacij je izvojevalo zmago. Zdaj je deležnih 41,000 članov skrajnanskega delavstva. Za delavce, ki razpošiljajo liste, je bil delavnik tudi skrajšan in teh je tisoč.

Konvencija je sklenila, da se udeležijo konferenci v Chicagu, ki se vrši v decembru v Chicagu in bo imela na dnevnem redu "politično akcijo delavcev". Prihodnja konvencija Tipografske unije se vrši v Atlanti.

Narodite se in širite svoje glasilo "Prosveta".

GRKI POŽGALI 450 TURSKIH VASI V MALI AZIJI.

Adana, Mala Azija, 25. sept. — Mustafa Kemal bo zahteval, da Grška plača odškodnino za opustošene vasi, katere so grške čete požgale in razdejale med svojim umikom iz Male Azije. Koliko je do zdaj znano, so Grki požgali 450 turskih vasi. Angorska vlada sestavlja uradni seznam vseh grških barbarstev, ki bo potem predložen na mirovni konferenci. Kemalisti sanjajo poročila, da so oni požarili požar v Smirni.

RUDARJI V HERRINU ODGOVARJAJO NA OBTOŽNICO.

Obtožba 214 rudarjev umora in zarote je delo trgovske zbornice, pravi zastopnik rudarjev.

KA UMOR TREH RUDARJEV NI BIL NIHOŠ OBTOŽENI.

Marion, Ill. — Veleporota, ki se je počela s znano herrinsko afero, je v soboto končala svoje delo. Izrekla je nadaljne obtožbe in objavila dolgo poročilo o rezultatu preiskave. Vseh skupaj je obtožilo 214 rudarjev; 44 rudarjev je obtoženih umora, 58 je obtoženih zarote, 58 izgrediv in 54 je obtoženih poskušanja umorov. V svojem poročilu pravi veleporota, da je bil napad na stavko-kazo in gardiste organiziran še prej, da so stavkarji postopali "strašno barbarško", da so krave oblasti — posebno Sheriff Thaxton — grozno zanemarile svoje dolžnosti in da je za izgrede moralno odgovoren John L. Lester, predsednik rudarske organizacije, ki je sporel stavkarje, da so najeteli v Lesterjevi odprti jami navadni stavkokaži, s katerimi naj rudarji postopajo kot s takimi.

Glede družbe same ima veleporota le par vrstic graje, ko pravi, da je bil W. J. Lester, lastnik, "ali strašno neveden ali pa popolnoma slep, ko je riskiral konflikt v svrhu profita."

Veleporota pravi, da ni zakona, po katerem se bi mogel obtožiti delodajalec, ki najame delavce ob času stavke.

Za umor treh rudarjev, ki so padli prvi, ni bil obtožen nihče. Poročilo veleporote se glasi, da ni bilo priči, ki bi povedale, kdo je ustrelil tri stavkarje in unija da v tem oziru ni hotela nič pomagati veleporotnikom.

A. W. Kerr, glavni pravni zastopnik rudarske organizacije, je v nedeljo objavil odgovor na poročilo veleporote. V odgovoru pravi, da poročilo nosi vse znake, da ga je spisal generalni državni pravdnik Brundage s pomočjo trgovske zbornice v Illinoisu.

"Trgovska zbornica, organizacija, katere edini rekord je, da razbija delavske unije, odprto financira generalnega pravdnika," pravi Kerr. "Generalni pravdnik Brundage, ki je vodil politično justično proceduro proti gubernorju Smallu v časopisju, se zdaj poslužuje enake taktike proti rudarjem v Herrinu. Javno razglaja, kdo je kriv, kakor da nima o tem navadna porota zadnje besede; njegovi govori in navodila veleporoti so prej tiskani v časopisju. Vsa stvar ni drugo kakor gola propaganda, katere namen je, nahučvati ljudi v okraju Williamson proti rudarjem in nahučvati državljane, ki bodo pozani v službo kot porotniki, da nastopijo to službo s predsodki proti obtoženem."

Kerr izjavlja, da organizirano delavstvo v državi Illinois ne bo mirno gledalo, kako skušajo delodajalski interesi okovati iz herrinske afere velikansko zaroto ne samo proti posameznikom, ki so obtoženi, temveč proti delavskim organizacijam v splošnem.

VREME.

Chicago in okolice: V sredo jasno in hladno. Vzhodni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 60, najnižja 54. Sonce izide ob 5:40, zaide ob 5:43.

ANGLIJA SPREJELA KEMALOVE ZAHTEVE.

Ultimat turških nacionalistov je prinesel kapitulacijo Anglije. Turki se vrnejo v Evropo: ententa jim je zadržala Carigrad in vzhodne Tracijo s Odrinom. Kemalisti pa zahtevajo še več: Tracija mora biti takoj izpraznjena in Rusija mora biti povabljen na mirovno konferenco. Zavezniki poslanec je odpotoval v Smirno. Razočarani Grki grozijo, da bodo branili Tracijo.

Turški sultan se odpove prestolu.

Carigrad, 25. sept. — Danes se je raznesla vest v Carigradu, da se turški sultan Mehmed VI. odpove prestolu. Sultan se čuti ponižanega, ker je ententa sprejela Kemalove zahteve in direktno obduje z vlado v Angori. Visoka porta je naslovila protest na zaveznike, ker niso poslali svoje note sultanovi vladi.

Kemalovi protipogoj.

Carigrad, 25. sept. — Hamid bej, zastopnik angorske vlade v Carigradu, je danes izjavil, da vinda turških nacionalistov ne bo sprejela vabila na mirovno konferenco po sedanjih zaveznikih pogojih.

London, 25. sept. — Iz Smirne preko Carigrada poročajo, da se je v Kemalovi armadi pojavila velika nezadovoljnost valed suspenzije bojevanja. Turki častniki ki zahtevajo, da jih Kemal vodi preko oline v Carigrad in Tracijo.

Carigrad, 25. sept. — Kabineti svet turških nacionalistov, ki zboruje v Smirni, je bil večerj brajzavno obveščen, da je ententa takorekoč sprejela Kemalov ultimatum v soboto. Kemal je na temelju sklepa narodne skupščine v Angori zahteval zagotovo za povrnitev Tracije in Carigrada pred mirovno konferenco. Kemal je dobil garancije in obenem obvestilo, da je na potu v Smirno zavezniki poslanec Henry Franklin-Bouillon francoski diplomat, ki osebno dostavi odgovor entente na Kemalov ultimatum.

Iz Smirne javljajo, da bo Kemalov kabinet sprejel vabilo zaveznikov na mirovno konferenco pod nadaljnimi pogoji, da Grki takoj izpraznijo Tracijo, ne da bi čakali na konferenco. Dalje zahtevajo turški nacionalisti, da se mora tudi Rusija udeležiti mirovne konferenci in da se vprašanje bodočega statusa Dardanel in Bospora poveri predstavnikom Velike Britanije, Francije, Italije, Turčije, Rusije, Rumunije in Belgije v rešitev.

Angleške vojaške oblasti v Carigradu poročajo uradno, da je v soboto proti večeru 1100 turških konjenikov prekorajilo mejo nevtalne cone pri Čanaku. Čas Kemalovega ultimata je bil potekel ob peti uri popoldne in ker poveljniki niso prejeli informacij, da je ententa sprejela turške zahteve, so odredili prodiranje proti olini. Po kratkem sestanku med britanskimi in turškimi poveljniki je bila stvar pojasnjena in turška konjenica se je umaknila iz nevtalne cone brez vsakega boja.

Anglija je kapitulirala.

Pariz, 25. sept. — Predstavniki Anglije, Francije in Italije so na zadnji seji svoje konference v Parizu v soboto sprejeli brez malega vse zahteve turške vlade v Angori. Na turški ultimatu, da morajo zavezniki v 48 urah garantirati povrnitev Tracije in Carigrada, je ententa odgovorila, da Turki dobe nazaj Carigrad in Tracijo do reke Marice s Odrinom vred; obenem je ententa obljubila Kemalu, da bo vzela Turčijo v ligo narodov. V zameno za te koncesije prosl ententa Kemala, da naj takoj dovoli Grkom premirje in da naj drži svoje čete proč od dardanelsko-bosporake oline za toliko časa, da bo vprašanje oline rešeno na mirovni konferenci. Zavezniki izpraznijo Carigrad in Tracijo po konferenci. Zaprada Tracija, ki meji z Grčijo, postane nevtralni pas, ki bo pod kontrolo lige narodov.

Obenem je bilo zaključeno, da francoski diplomat Franklin-Bouillon takoj odpotuje v Smirno (Dalje na 3. strani.)

RUSIJA ZAHTEVA SEDEŽ NA KONFERENCI.

Vprašanje Dardanel ne bo niti del rešeno brez Rusije, pravi komisar Karakan.

"AKO JE JUGOSLAVIJA PAMETNA, SE NE BO VBRALA V PRAPIR".

Moskva, 25. sept. — Nadomestni komisar za vnanje zadeve Karakan je kategorično izjavil v intervjuju, da Rusija se ne bo pustila kar tebišmeninisti lažjučiti iz mirovne konference za rešitev bližnjavostnih problemov.

"Anglija pripravlja novo katastrofo na Evropo, novo prelivanje krvi. Rusija smatra vprašanje Dardanel na svoje veliko vprašanje, ki se ne more rešiti brez nje. Rusija bo skrbela, da svari svoje interese," je rekel Karakan.

Karakan je v svoji izjavi posevil svarilo, da naj Jugoslavija in posebne Rumunija drže roke proč od ognja, ki ga je zakurila Anglija.

"Dokler je sklenjena sardnja Rusije, se Rusija ne bo udeležila nobene pogodbe, na podlagi katere je imela Rusija dobiti Carigrad in Dardanele. Pozneje so te pogodbe prarili Sovjetska Rusija ne mara Carigrada, ne Dardanel nase, zato ni nikoli zahtevala, da se izvede omenjena pogodba. Priznati pa je treba, da so Dardanele velikega življenjskega pomena za Rusijo. Reševanje vprašanja Dardanel brez Rusije ni nobena rešitev. Naša pogodba s turško vlado v Angori zahteva, preste Dardanele. Rusija ne mara, da bi bojna ladija katerekoli države plule skozi dardanelsko-bosporako oline; Dardanele morajo biti svobodni vsem ljudstvom in narodi, ki živijo ob Črnem morju in Dardanelah; morajo biti živjavi te svobode."

Glede položaja na Balkanu je Karakan rekel:

"Apel Velike Britanije na Jugoslavijo in Rumunijo ima lahko take posledice za Balkan. Upam, da bo Jugoslavija, posebno pa Rumunija imela toliko pameti, da se ne bo mešala v angleško-turški konflikt."

GOVERNOR MILLER IN SENATOR CALDER NASPROTNKA DELAVSTVA.

Albany, N. Y. — Peter J. Brady, predsednik Newyorškega tiskarskega sveta, je na državni konvenciji teleznikih zaveznikov naslikal governorja Millerja in senatorja William M. Calderja kot nasprotnika delavstva. O Millerju je rekel, da s njegovimi potezami povzroči, da je delavski department skoraj mrtav. To je povzročilo, ker so izdatki za delavski department znani na pol milijona dolarjev.

Naglašal je, da se z denarjem, ki je bil odvzet delavskemu departmentu, vzdržuje državna poljeja, jezdari ob času stavek prek brezmožnih žen in otrok.

ŽENE V BOJU PROTI DOLOM KRILOM.

New York, N. Y. — Razne ženske organizacije so napovedale vojno dolgom krikom, s katerimi hoče moda izpodrinuti sedanja kratka krila. Mrs. A. M. Palmer, predsednica neke organizacije, je rekla, da žene ne bodo slepa opustile kratkih kril in sprejele staromodno in absurdno dolgo krilo, ki pometi prah na ulicah in prisa baele v hlače.

Glasovi članov S. N. P. J.
in čitateljev Prosvete.

Barberton, O. — Jesenska doba je tu in zima trka na vrata. Sveta Vodiška Johana, značilni- ca in patrona tukajšnje sloven- ske fars, kakor vsi ostali svetniki in svetnice pa ostanejo brez stre- he. Svoječasnno, ko se je prišel v tukajšnji naselbini nepotreben dirindaj za nabavo gospoda in u- stanovitve istotako potrebne fare, sem vam povedal svoje mne- nje, da iz te moke ne bo kruha.

Vrtil in truš je bil seveda vel- lik kot že običajno pri aličnih ko- medijah, in slednjič, kaj se je iz- čimilo in gromovito kričanja verskih blasfemij! Nič, popolno- ma nič. Cerkve z velikim "tur- nom", ki so jo videli v oblakih tukajšnji verski prenapetosti, je izginila, nikjer je ni. Vse mogoče je, da so jo angelji odnesli v Lorretto in prav čudno se mi zdi, da Zadkov Kozma še ni kaj ali- čnega oznanil v svoji "resnič- ljubni" praksi. (Pri Zadku so pravi tam, kjer je zagledal luč sveta arboriti Kazimir.) Seveda tisti blaženi časi za alične bajke so mi- nuli, svet se ne pusti več vleči za nos takim komedijantstvom. Naj- bolj žalostno za blagoslovljenec pa je to, da ti preklešani brezver- ci nikakor ne morejo verovati v njih humbug, prav čisto nič jim ni mar za nebesa in rajske veselje po smrti, temveč vse te dobrote kar enostavno prepuščajo gospo- dom in njih pristašem.

Pred časom je gospod številka 8 došel k svoji pridigi sledečo primerko. Kadar greste v proda- jalno, da si kupite blazne (omenil ni, če miali ženske ali moške), k- upite tako, da se vam prilagaja. Tako je tudi s hišo božjo: ako bomo mi kdaj zidali cerkev, bomo sgrajili malo prilično cerkvico, ker kakor vidim je vas jako ma- lo v cerkev in za tako število ter udeležbo zadostna cerkvica, kot je ta, v kateri smo sedaj in pla- čujete od nje najemnino.

V kratkem času pa je gospod spremenil svoje nazore glede zi- danja cerkve ter je med pridigo omenil, da ne vidi potrebe za zi- danje cerkve, ker cerkva je v Barbertonu dovolj. Treba pa je do- volj pridno prihajati v cerkev, ne samo otrokom in materam, tu- di moške morajo priti, je pripom- nil gospod. Istočasno pa se splo- šno širi govornica po naselbini, da se bodo gospod odšli, ker "kšest" ne gre. Verniki so sicer vsi, kolikor jih je, prav hinavsko pobožni, molijo radi, k spovedi hodijo, toda smola je pri tem, da ovenk ne gre od njih. Ta uboga zaslepljena masa miali, da se gre- bi odpustitja zastoj. V dolarjih je treba plačevati, potem je šele odveza veljavna. Verski reveren- te se poživljajo na takozvani "bogolaj".

Vsekakor, če gospod vzamejo slovo iz naše naselbine, bo menil in ostalim naprednim rojakom jako žal, kajti potem bo konec zabave. "Komedijs", ki jo uga- njajo s tukajšnje fars, je tako zabavna, da se mora človek o vsa- ki priliki, ko dobi poročilo o na- predku, držati za trebuh, da sme- ha ne poči. Ne zato, ker sem lize- nec, temveč zbog samega veselja radi rakovega napredka tukajš- nje slovenske fars.

Naravno, da bodo potem ho- telli vsi krivdo naprtili na hrbet naprednih rojakov, češ, oni so krivi, ampak ne bo šlo tako glad- ko. Mi smo vam želeli obilo uspe- ha pri gradnji "hiše božje", jav- no obelodanili nasvet, po katerem bi bilo edino mogoče priti do cer- kve v Barbertonu. Ali slušati ni- ste hoteli, sedaj pa se praskajte za ušesi in stiskajte pesti v žepu. Krivi ste sami.

Kar se tiče trezno mislečih ro- jakov, si radi te kolobojce uni- jejo roke. Za mojo osebo ne vi- dim potrebe za vzdrževanje kake cerkve, še manj pa, da bi se tu re- dil kak "blagoslovljenec", ki ga najmanj potrebujemo. Klub te- mu, da so mi že neštetolet gro- zili, da me bo vzel hudič, satrdim, da se pogovarja pekla prav nič ne bojim. Obratno je, da bi odklo- nil, če bi mi sveti Peter poslal vstopnico za nebesa.

Če človek danes premisli malo razmere, mora priznati, da neba- sa niso za ljudi odkritega znača- ja ter resničnost, poštenji ljud- je se ne marajo mešati med tiste, ki si hočejo pridobiti nebesa z de- narjem in svetlohljivost. Gos- pod pravi, kdor hoče v nebesa priti, da mora hoditi v cerkev in k spovedi, če pa hoče iti k spo- vedi, moraš gotovo imeti grehe, drugače nimaj kaj povedati du-

hovnu. Človek torej lahko vas krivice vrši na avsto, gre k spo- vedi in za nebesa je vsoeno do- ber.

Na vsak način mora biti potem- takem med prebivalci pekla bolj- še, kajti oni so značilni ljudje in med takimi je tudi obhajanje toli- ko prijetnejše, neprijetno in ba- ti se ni treba obrekovanj. Kot pravijo sedaj duhovni, aklepamo, da bodo v peklu samo zabavni ljudje in naprednjaki. Zato pa jaz prostor v nebesih prav z vse- ljem prepuščam drugim, ki veru- jejo v rajske veselje po smrti s tem, da bodo tisočletja na veko- maj gledali v svetlo obličje. Kak- okus pa imajo ti ljudje, gledati v nekaj svetlega neprestano in ne naveličati se? Človek rad pogle- da nekaj izredno svetlega za tre- nutek, uro. V nebesih bi še morda lahko prestajal leto, deset let in še nekaj več s napre- stanim sedenjem in gledanjem v svetlo obličje, toda človek, pomi- ali, treba bo gledati sto let, tisoč let, milijon let, vedno... To bi bi- la najhujša kazen, kajti obsoje- ni v dolgočasno gledanje bi mo- rali še enkrat umreti samega dol- gočasa.

Sploh ljudje, ki še vernijejo v posmrtno življenje in alične ver- ske dogme, niso drugega kot na- miljenja vredni, ker se v dvajse- tem stoletju so zaslepljeni z ver- skimi dogmami, ter ne znajo lo- čiti dneva od noči. Sicer jih je vedno manj ali čimprej bodo spregledali ter si odstranili mre- no raz oči, temprej bodo videli sijati sonce svobode, toliko prej bodo prosti temnih verskih oko- vov in zaplapolal bo prapor svo- bode, vzajemnosti in bratstva. — Martin Zelenikar.

Wilburton, Okla. — Rojaki so brali dopisa v št. 210 in 216 iz Wilburtona in vem, da jih je mar- sikdo natanko pretehtal ter si ustvaril svojo sodbo. Dopisnik od- tu piše, kot da sem ga označil kot nekakega agenta ter da z mojim dopisom nima nikakega stika. Pravi, da sem se smotil in da tu ni dela. To je resnica, da sedaj ni dela po rovi, ker že preveliko lu- di čaka nanj in industrija ni še popolnoma odprta. Dopisnik piše, da so bili prej vsi prostori zasede- ni, dokler smo delali in tudi to je resnica, toda takrat niso obrato- vali vsi rovi, zato so bili zatlačeni oni, v katerih se delali. Rov 21, kjer dela on, je obratoval najzad- nje, drugi pa so zaporedoma us- tavljali obrat. Po nekaterih, kot je rov št. 7, ni bilo obrata odkar je končala vojska.

Dopisnik vprašuje, kje naj so prostori vzamejo, Rudarji od Great Western Coal Co. ki so bili prej zaposleni pri MoS Dep Coal Co. so šli nazaj na svoje prostore. Prijatelj pravi, da vsak čaka na svoj prostor. Dobro, začela pa sta obratovati rova 5 in 7, s čemur se je ponudila prilika za druge ru- darje, ker je bilo okoli 70 mož na- mečenih v sosedne rove in so bili na ta način izpraznjeni prostori.

Končno moram vendar priznati, da dela tukaj ni več dobiti, kot sem pisal kansaskemu dopisniku, ki mu sedaj svetujem, da gre dru- gam za delom, ki ga bo gotovo do- bil brez velikih težav. Če pač tako, da je danes položaj dokaj nestalen in tako je v Wilburtonu. V okolici so rudarji zastavljali radi kompa- nijskega vsiljevanja električnih svetilk, s katerimi niso zadovoljni. Drugi rovi imajo zopet drugačne nerednosti, ker napravila je v njih škodo voda in so druge ne- prilike. Če bi vsega tega ne bilo, sem čisto prepričan, da bi se delo dobilo. Ko sem prvič poročal, ni- gam vedel za te neprilike, poleg tega prihajajo sedaj sem od vseh strani ljudje, valed česar je u- mevno, da dela ni dobiti. — Anton Povše.

Piney Fork, O. — Delo je priče- lo tukaj s "polno paro" in tudi zaslužek ni preslab, janskih vo- zičkov je na razpolago, vs človek nateguje svoje žile kolikor se le da.

Tu mimo vodi mali odtok New York Central železnice, na kateri progi železničarji niso za- stavljali in neprestano delajo. New York Central hna svoje de- lavce in popraviljalnice za loko- motive v Alsea, O. Tam poprav- ljažo železniške stroje in vozove, kolikor je potrebno, da lahko na- daljujejo s delom.

Kakor je opažati iz dopisov, je westmorelandski okraj še vedno na stavki. Rojaki, širom Amerike, ali se zavedate, kaj nas čaka pri- hoduje leto? Prihodnje leto preti nasim unijam propad, če bomo šli tako pot. Prihodnje leto ne bo mo- goče nobenega westmorelandske- ga rudarja dobiti za stavko. Ali

se zavedate, kaj bo prišlo za west- morelandske rudarje in njihove družine, ko nastopijo zima, da bo začel zasipati sneg bode družine po šotorih? Ali se vam ne smilijo raztrgani in lačni otročki, ki bo- do prosili: "Mama kruha", mati pa jim ne bo mogla ničesar dati, zunaj kotora bo brila mrzla bur- ja s snegom in malčki bodo trepe- tali mraza.

Zavedam se jaz, da so naši vo- ditelji več krivi, nego smo mi, stavarji. Zakaj ni bila stavka še en par tednov, pa bi kapitalisti radi vsi podpisali pogodbo za vse stavkarje in tudi za one v West- morelandu in drugod, kajti drugi kapitalisti bi pritiskali nanje, da podpisajo. Največ so torej krivi odborniki, ki so pristali na tako pogodbo.

Sotrpini, ko pridajo volitve za naše odbornike, je treba, da jih nadomestimo s drugimi, slabših klak ne moremo dobiti od sedaj- njih. Naša delnost je, da poskr- bimo za naše brate stavkarje, da jim damo toliko podpore, da se pošteno previjajo. Vsek manj bi moral prispevati po par dolarjev vsaka dva tedna za westmoreland- ske stavkarje. — Star premogar.

Revolucija v ruski cerkvi.

V ravnokar minulem polletju se je izvršila v Rusiji druga revolucija, kateri je sunanji svet po- svetil zelo malo pozornosti. Revolu- cija je bila v pravoslavni ruski cerkvi. Caristična cerkev je pa- dla in vstala je nova, ljudska cer- kev, ki se skuja prilagoditi soci- alni revoluciji. Čudno se slika: re- volucionarna cerkev! Ali tudi to je moralo priti v Rusiji, kjer se je ljudstvo komaj adrmilo iz ti- soletne zaspanosti. Komunistem sicer ne priznava nobene vere, ne cerkve, toda ruski kmet je po ve- čini še zmlojen tisti kmet kakršen je bil pred revolucijo: veren je. Zda so šele uči brati in pisati in vso bo še precej časa, predno pride vanj duševna revolucija.

F. A. Mac Kenzie, poročevalec škakih "Daily News", je pred kratkim poslal iz Moskve sledečo poročilo o revoluciji v ruski cerkvi: Tikon, patrijarh ruske cerkve, ali bolje rečeni papež vzhodne Evrope, je v javnem zaporu v sa- muštanu blizu Moskve, kjer čaka na sodniško obravnavo valed ob- tožbe, da se je upri naredbam sovjetske vlade. Rami nadškofi, škofi, nadmandriti in dekani so tudi v ječah, čakaajo na obravna- vo in ekskucijo. Nekaj škofov je bilo odstavljenih; velike števi- la popov pa ima priliko premi- ljivati o krščanskih čednostih za debelim zidovjem.

Medtem pa, ko stari glavarji ru- ske cerkve sede v zaporu, se je izvršila revolucija v cerkvi. Or- ganizacija komunističnih duhov- nikov je — s dovoljenjem sovjets- kih oblasti — stopila na čelo cerkve, osvojila si je cerkveno premoženje, izgnala Tikonove pristaje na plano in nazanila, da bo dala Rusiji novo, revolucio- narno cerkev.

Program komunistične duhov- ščine vključuje mnoge reforme, toda glavni namen ni verski, tem- več političen. Rebelni duhovni hočejo pripeljati cerkev v seda- njo dobo in jo spraviti v sklad- nost z revolucionarnim gibanjem. Nič ne dvomi, da stoji vlada za tem gibanjem. Boljševiki so se pred dolgim časom spoznali, da je cerkev njihov velik sovražnik, sicer pasiven, ki pa se lahko vsak- čes spremeni v aktivnega. Zda so srečno razorožili tega sovražni- ka in obrnili njegovo lastno oro- žje proti njemu.

Pred revolucijo je bila ruska cerkev instrument države. Vsek- vaški pop je bil faktično carjev policaj. Država je bogato podpi- rala cerkev. Cerkev je bila boga- ta in seveda korumpirana kakor država. Bila je močna v obredih, toda slaba v veri; ves njen vpliv se je kazal na zunaj v blišcu zla- ta in ornatov, ampak na znotraj je bila gnila kakor carjeva vla- da. Nešteti vaški popje so bili ravno nevedni in zabiti kakor njihovi župljani. Nebrojni samo- stani so bili domovi cele armade lenih in moralno propadlih pos- tačev. Seveda je bilo dosti dobrih in vdanih kristjanov, toda cerkev v splošnem je propadala nikje in nikje.

Niče, kdor pozna Rusijo, ne- taji tega. Cerkev je rabila velike metle. Ali korumpirana kakor je bila je imela cerkev v sebi še to- liko potenčne sile, da se je uspe- šno soperstavila vsaki najmanjši reformi za časa carjev.

Pršla je revolucija. Višja du- hovščina je v ogromni večini sim- patizirala s carjem. Upala je, da

revolucija kmalu ponesreči, pa je sovražila in preklinjala revolucio- narje. Nekaj mlajših popov je poskušala s reformami, a bili so potisnjeni na stran. Revolucija je živela in cerkev, desna roka ca- rizma, ni mogla dolgo časa klju- kovati. Uporni elementi v cerkvi so poskušali znova in imeli so us- pesh. Kmalu sta bili v duhovščini dve stranki. Stari, korumpir- ni menihi so morali zapustiti pri- jetne samostane in se oprijeli de- la. Cerkev je izgubila podporo dr- žave in mnogo vernikov, ali tisti, ki so ostali, so bili toliko večji fanatiki. Vsi nasprotniki boljšev-ikov so nehote podpirali caristi- čne pope.

Ko je nastal v cerkvi razkol, so sovjeti podpirali uporno stranko in začeli gledati na prste Tikonovi duhovščini. Popje, katerim so bili dokazani protirevolucionar- ni čini, so bili takoj vrženi v za- por. Drugi so imeli neljube hišne preiskave. Zlasti pa je sovjetska vlada pričela paziti, ko so ruski caristi na tujem akicali konfe- renco pravoslavne cerkve v Karibengu, ki je bila očitno pro- tisovjetska.

V začetku februarja je delega- cija kmetov iz gladovih pokra- jin obiskala patrijarha Tikona v Moskvi in predložila prošnjo, da naj vodstvo cerkve proda del čez- mernih cerkvenih zakladov in po- rabi za pomočni sklad za gladne ljudi. Ruska cerkev je neverjetno bogata. Bogastvo enega samega samostana — Trojcke v Sergijev- skaji — se čeni na trideset miljo- nov rubljev. Tikon je odgovoril, da zakladi niso njegovi in ne more storiti ničesar.

Kmetje so nato šli h Kaleninu, predsedniku centralnega izvrše- valnega odbora sovjetrov in ga o- posrčili na bogastvo cerkve ter na bedo stradanecv. Čez par dni je vlada izdala naredbo, da se za- plenijo vsi cerkveni zakladi, vsi zlati in srebrni žipi in posode — izvzemai takih, ki se rabijo pri o- bredih — in postavijo na trg, skupiček se pa porabi za prebi- valce ob Volgi, ki trpe valed la- kote.

Naredba je bila takoj uveljav- ljena. Vojaki so obiskali cerkve in komisariji so pobrali zlate poso- de, drage kamne s kipov, dija- mantne krome in dragocene veze- mine, plašče, stole itd. V mnogih krajih je bil odpor. Mnogiče ver- nikov so zagradili cerkev in na- padle vojake. Bili so boji in tekla je kri. Brusilova, almah preja- njega glavnega poveljnika ruske armade, se je postavila na prag neke cerkve in psovala uradnike, češ, da so hdiče, ki hočejo opra- ti Kristusa.

Patrijarh Tikon je delal vse mogoče ovira zaplenbi cerkvenih zakladov in javno očel vse tiste duhovne, ki so se mirno udali konfiskatorični komisiji. Vlada je sklenila, da zlomi odpor opozicije. Uporni duhovni in škofje ter verniki so bili aretirani. Patrijarh Tikon je bil prijet in poslan v samostan, v katerem se še danes nahaja pod stražo. Vodilni škof- je so bili obsojeni na smrt, toda smrtna kazen je bila — izvzemai v par slučajih — spremenjena v petletni zapor. Brusilova je v je- či. Metropolit Benjamin v Petro- gradu je bil ustreljen.

Zda je prišla prilika za komu- nistične pope. Iskali so manifest in obtožili patrijarha, da je on kriv prelivanja krvi, ker ni slepa dal cerkvenega zlata, katerega je itak preveč. Zahtevali so, da se odpove vodstvu cerkve. Pod pri- tiskom in ker v zaporu ni mogel izvrševati poslov je Tikon prepu- stil svoje funkcije jaroslavskemu metropolitu Agafongu. Ali pred- no je Agafong mogel vzeti stvari v svoje roke, je bil tudi on are- tiran.

Revolucionarni duhovni so na- to izjavili, da cerkev ne more bi- ti brez vodstva, pa so šli in izvo- lili novega patrijarha. Nadškof Antonin je bil izvoljen. Izvolili so tudi cerkveni svet, ki ima prevzeti upravo ruske cerkve. Potem so začeli čistiti cerkev. Vsi škofje, ki so Tikonovi pristai- ši, so bili odstavljeni in novi izvo- ljeni na njihova mesta; drugi metropolit, videč kaj se godi, so se podalei, samo da obdrže svo- je službe.

Pred kratkim so imeli revolu- cionarni cerkveni vodje svoj pr- vi zbor v Moskvi in izvolili vr- hovni svet-nove, "živeče cerkve" v Rusiji. Sklenili so tudi, da vse premoženje stare cerkve pripade novi, da vsi nazadnjaki morajo zapustiti cerkev in da bo ruska cerkev odselej hodila roka v roki s rusko revolucijo.

Narodite "Prosveto" vašem sorodniku ali prijatelju v stari domovini.

DELAVEC NE OBUPAJ, AMPAK PODUČUJ IN AGITIRAJ.

Skoraj nepremagljivi so se zdeli burbonci v demo- kratični stranki in starogardniki v republikanski stranki. In kaj so pokazale primarne volitve? Res je, da so bur- bonci in starogardniki imeli dobro namazano mašino, ki je delala brez napake, kakor stroj, ki pride šele iz tovar- ne in je dobro namazan z najboljšim strojnim oljem. Ma- šina je delala, delala, delala, dela pa ni zmogla. Na celi črti, razen nekaj izjem, so zmagali pri primarnih volit- vah progresovci.

Kako se je to zgodilo? Ali se je mar dogodil čudež. Ne, ni se zgodil čudež, ampak poduk je povzročil, da so reakcionarji podlegli pri primarnih volitvah, kjer so bili progresovci dobro organizirani.

Z drugimi besedami bi lahko rekli, da so progresovci zmagali, kjer so izvršili obširno agitacijo.

V teh besedah je ključ, kako mora delavec delati za svojo strokovno, gospodarsko in politično organizacijo, da končno delavstvo prodre na celi črti.

Agitacije je treba, poduka je treba!

Ako hoče delavstvo pojačati svojo strokovno organi- zacijo, mora agitirati in podučevati. Ako delavstvo želi razširiti svoje gospodarske organizacije in jih postaviti na zdravo in trdno gospodarsko podlago, mora zopet agi- tirati in podučevati. Ako delavstvo hoče pomnožiti gla- sove za kandidate svoje politične organizacije — sociali- stične stranke, mora nevzdržoma agitirati in podučevati.

Ako dozda delavstvo še ni doseglo takih uspehov, kakršnih želi vsak zaveden delavec, da bi bili že doseženi končni cilji delavstva, ni obupati. Kdor obupava, je iz- gubil bitko. Ampak delavstvo, saj zavedno delavstvo, to so tisti delavci, ki so spoznali golo resnico, da mora de- lavska strokovna, gospodarska in politična organizacija biti popolnoma dovršena, da delavstvo zmaguje, mora agitirati in podučevati. Ustrašiti se ne sme nobenega ne- uspeha, še toliko manj pa obupavati, ako uspehi niso tako veliki, kot so se pričakovali.

Težje, veliko težje je ljudstvu dopovedati, da so no- ve ideje prave in da kažejo pot iz sedanje teme v svetlo bodočnost, kot mu vcepiti v možgane, da se o slabo krpa- rijo starega gospodarskega sistema hitro doseže blagosta- nje za vse ljudstvo. Ta resnica ne sme oplašiti nikogar, ampak podžgati mora vsakega zavednega delavca, da mora toliko več svoje enerzije posvetiti agitaciji in poduku ljudske mase.

Kar je bilo za progresovce mogoče doseči, ki niso drugega kot reformatorji, ki bi radi obdržali kapitalizem, izpulili mu pa njegove izrodke, je izvedljivo tudi za de- lavce. Veliko preje, kot delavci sanjajo, da se zgodi, se pokaže, da se kapitalizem ne da reformirati. Takrat bo- do tudi progresovci stali pred razpotjem. Ali se pridru- žijo delavcem in delajo in uče z njimi vred socialistične nauke, ali pa postanejo reakcionarji. Da toliko hitreje pride ta čas, pa velja za delavce: Agitirajte, organizi- rajte in učite.

Ko se pojasnijo zadnje zmote tistih, ki so za napre- dek v človeški družbi, bo delo toliko bolj olajšano in de- lavstvo se bo bližalo z veliko hitrejšimi koraki svojemu končnemu cilju — socializmu.

KAPITALISTI SI ZNAJO OHRANITI VLADO NAD LJUDSTVOM.

Buržoazno časopisje pripoveduje francoskemu kmetu in delavcu, da se njegov največji sovražnik, škodljivec in izkoriščevalec nahaja na drugi strani reke Rene in da mu je ime Nemece.

Nemško buržoazno časopisje trobi nemškemu kmetu in delavcu, da se na drugi strani reke Rene nahaja njegov smrtni sovražnik, ki je kriv vse njegove sedanje nesreče. Ime mu je Francoz.

Medtem ko se v nemškem in buržoaznem časopisju na tak način umetno goji narodno sovraštvo med fran- coskim in nemškim ljudstvom, se pa nemški in francoski kapitalisti prav po prijateljski dogovarjajo, da ustanove potačni trust, da tako ločijo izkoriščajo nemške in fran- coske kmete in delavce.

Kdaj bodo ljudstva spregledala to igro, ki jo igrajo kapitalisti od tistega časa, ko se je rodil kapitalizem in je zdrobil stari fevdni sistem, ki je ravno na tak način, toda v manjšem obsegu, ščuval narod proti narodu, da so fevdni gospodje lahko živeli udobno in brez dela?

DELAVSKEGA SVETA.

(Federated Press).

Stavka v Portlandu. Pristaniščevalci v Portlandu, Ore., organizirani pri L. W. W. in pri International Longshoremen's Union, se pripravljajo na skupno bojkot.

Lesna industrija v Oregonu je doživela zadnje čase. V smah na žagah vstopujejo vedno več delavci. Toliko delavcev že niso potrebovali več let kakor ravno sedaj.

Učitelji se organizirajo. V Glenti, Ga., se je ustanovila nova zveza učiteljev, ki ne pridruži ameriški delavski federaciji.

Ford je zvilal minimalno mezdo opet na šest dolarjev dnevno. Automobilski kralj v Detroitu je med vojno plačeval šest dolarjev, sedaj pa vojno je pa znižal mezdo na pet dolarjev. O sedanjem zvišanju ni dosti publicitete, ker bi bil rad, da javnost ne izve, da je prej znižal mezdo.

Mogočno gibanje za industrijski unionizem se je razvilo v Ameriški delavski federaciji. Sedem državnih federacij se je že izreklo za takšno resolucijo amalgamiranja po industrijah. Michigananska federacija je zadnja, ki je stopila v vrste gibanja. Druge federacije, ki so sprejele resolucije in ki zaharajo, da so vrši konferenca za reorganiziranje unij, so v Minnesoti, Wisconsinu, Washingtonu, Indiani, Nebraska in Utahu.

Fosterjeva agitacija za industrijski unionizem rodi dobre sadove. Pričakovati je, da se federaciji v Illinoisu in Ohiju kmalu pridruži gibanje. Gompers je zelo nasproten temu gibanju.

Pristanišni delavci v New Yorku so sklenili pogodbo s 28. parobrodskimi družbami in obdržali stare mezde za prihodnje leto. Parobrodni magnati bi bili radi nižajo mezo, pa ni šlo. Upati je, da na enak način zmaga pristanišni delavci tudi v drugih ameriških pristaniščih.

Sodniki določijo plače, delavci pa izgube delo. Tako usoda žala delavce v New Yorku, ki so zaposleni pri mestnih in okrajnih delih. Sodniki zahtevajo zvišanje letne plače od \$12,000 na \$17,000. Ako jim okrajna vlada dovoli, bo morala odslužiti veliko število mestnih delavcev, ker drugače ne bi mogla kriti nastalih stroškov.

Razne vesti.

PREPOVED VIDEZANA.

Kaj store železnišarji?

Chicago, Ill. — Prepoved proti železniškim delavcem je bila vzdržana, toda odvetnik Richberg, ki zastopa železnišarje, je izjavil, da železnišarji še niso odločili, kaj podvzamejo proti nji v bodočnosti. On pravi, da se železnišarji zavedajo, da stane denar, ako hočejo nastopiti proti trajni sodniški prepovedi, na drugi strani je pa rešitev tega vprašanja izredno važna.

Ako se zaslusanje nadaljuje, tedaj bo vzel mesec, da se izreče končni odlok. Pozvati bo treba na stotine pri iz raznih krajev Združenih držav, da justni tajnik dokaže, da so stavkarji vodili kampanjo s terorjem.

Obe stranki bosta kmalu zaslišani, da argumentirata o formi kazenske prepovedi. Odvetnik Richberg je izjavil, da se malo briga za detalje.

Pogajanja s raznimi železniškimi družbami, ki niso hotele pristati na baltimorski sporazum, se nadaljujejo.

Da se stavka bliža svojemu koncu, se že obenti. Delavci, ki so stavkovali v malih mestih in v majhnem številu, se že selijo v druge kraje, kjer jih ne poznajo. Boje se socialnih posledic, kajti znano je, da delavci ne marajo obcevat s ljudmi, ki so stavkovali. Ti delavci, ki prihajajo v druga mesta, pristopajo v organizacijo, ako dobe delo in tako znižujejo sami število stavkokažev.

JEWELL NE DA DOSTI NA TAKE POTRKE ŽELEZNIŠKIH MAGNATOV.

New York, N. Y. (Fed. Press). — B. M. Jewell, predsednik železniške departmanta v Ameriški delavski federaciji, se je obrnil glede sporazuma na ravnateljstvo Lehigh Valley in Delaware & Hudson železniške družbe. Predsednik Lehigh Valley železniške družbe, ki s predsednikom Delaware & Hudson železniške

družbe pripadata med najbolj trmoglavne železniške družbe, je pa odgovoril: "Mr. Jewell in njegov odbor lahko ostaneta celo večnost v New Yorku, ampak mi ne bomo razpravljali z njimi."

Obe železniški družbi skušata ustanoviti kompanijsko unijo, da tako porazita organizirane železniške delavce.

Jewell se prav nič ne jezi zaradi te izjave železniškega predstojnika, ampak nadaljuje s svojim delom, da pride do sporazuma s drugimi železniškimi družbami na vzhodu.

Glasovi se slišijo, da bosta omenjeni družbi kmalu iskali spoznanje, akoravno njih predsedniki očajno odklanjajo "spoznanje, ker se potniki in drugi pritožujejo zaradi slabe železniške službe."

NADALJNE IZJAVE.

St. Louis, Mo. — Pogajanja s Washash železniško družbo so pričela zadnji teden. Stavkarje zastopa F. R. Lee iz Moberlyja, Mo., in glavni železniški ravnatelj G. F. Hess pa zastopa železniško družbo. Lee je izjavil, predno je stopil v konferenco sobo, da stavkarji vztrajajo pri starostnih pravicah, čeprav se pogajajo na podlagi enakega sporazuma. Prizadeti so okoli 3,300 delavcev.

Stavka na Chicago, Peoria & St. Louis železnici je končana. Dva najstavkarjev v Altonu, Ill., se je vrnilo na delo. Zaradi starostnih pravic ni bilo spora, ker železniška družba ni iskala stavkokažev, ampak so delo opravljali pisarniški uslužbeni.

Zdaj izjavljajo, da se bo na teh železniških tovarni promet kmalu redno razvijal.

V East St. Louisu se je vrnilo na delo do pet sto železniških delavcev, ker so družbe pristale na sporazum.

PREDSEDNIK JE PODPISAL ŽENSKO DRŽAVLJANSKO PREDLOGO.

Washington, D. C. — Predsednik Harding je podpisal Čahlovo predlogo, po kateri bo morala tujezemka vložiti posebej petico za državljanstvo, ako je tudi njen soprog državljan ob času poroke. Amerišanka, ki poroči tujcemca, pa ne izgubi državljanstva, ampak, ako prestopno ne odstopi od njih. Državni tajnik Hughes je bil proti tej predlogi. Na tisoče tujcemk, ki poroče delavcem, ne bodo mogle slepa nastati državljanke, ker jim domače delo neklada vredenosti, da bi se panile angleščine in zakonov v toliko, kolikor morajo te reči znati, da postanejo državljanke.

POLICAJ PRIDEŽAN ZARADI UBOJA.

Chicago, Ill. — Policaja John J. McEnroeja so pridržali zaradi uboja za veleporotniško obravnavo. August Timmova oče pripoveduje, da je policaj prišel na njegovo farmo, da poišče psa, ki ga je izgubil njegov 11-letni sin. Prišel se je takoj prepirati, narkar je potegnil samokres in u-strelil njegovega sina Augusta. Na to sta on in njegov drugi sin planila na policaja in ga pobila na tla.

KAKO STAVKARJI ČUTLJIVI.

Cincinnati, O. — Ko je sodnik Peck obsodil stavkarja Jamesa E. Shoemakerja na denarno globo \$250 in če ne plača te globe, da jo bo moral odslužiti, je odvetnik Nicholas Klein izjavil, da se bo globa plačala. Takoj je vstal Klein in rekel: "Globe ne bomo plačali. Ponosen sem, da sprejemem to kazen v interesu delavcev in žen, ki so z menoj. Dnevi, katere prezivim v Solotu, bodo najprejnejši dnevi v mojem življenju."

TRJE DELAVCI ZGORELI.

Casper, Wyo. — Trije delavci so zgoreli in dva sta dobila hude opekline, ko je eksplozija ušla oljni vrelec na bližnjem Salt Creek oljnem polju.

Zdrusnje socialističnih strank v Nemčiji.

Berlin, 25. sept. — Delegatje večinske in neodvisne socialistične stranke v Nemčiji so včeraj na konferenci v Nürnbergu odobrili združene pogoje obeh strank, ki so bili sprejeti na zboru v Augsburgu in Geri. Karl Kaufsky je bil izvoljen predsednikom odseka, ki sestavi program enotne stranke. Prejšnji ministrski predsednik Mueller, Krispien in Wells so predsedniki stranke.

BANDITJE SO USTRELILI STAROKA.

Chicago, Ill. — Trije oboroženi bandite so ustavili 65-letnega Ernest Eggerta in mu ukazali, naj dvigne roki kviško. "Ne, dokler lahko tečem," je viknil starček in tekel proti plotu. Ko je pa lezel čez plot, je eden banditov ustrelil in krogla je šla starčku skozi levo v glavo in jo je zapustila v tliniku.

"PONESREČIL JE ..."

Bloomington, Ill. — Tony Butkie je padel v jamo za blinde in utonil v nji. Bil je stavkokaž. Nalili so ga, ko so čistili jamo. Događek se je odigral na "Chicago & Alton" železnici. Mrliška porota je izrekla, da je "ponesrečil".

NEVARNO DELO.

Charleston, W. Va. — Pet delavcev, ki delajo za Glenn River Coal kompanijo, je bilo ubitih, ko se je vrgla vrh pri košu, v katerem so vleli kamenje iz rudnika. Kamenje in koš so prileteli na delavce, ki so stali sedem sto čevljev globoko v jamiču.

PET RUDARJEV UBITIH.

Charleston, W. Va. — Pet rudarjev je v nedeljo izgubilo življenje v premogovniku Gleen Rogersu, ki je lastina West Virginija Coal kompanije. Vrv, ki je vlekl buket s kamenjem iz jame, se je utrgala in buket je padel 700 čevljev globoko v jamiču in zmečkal rudarje.

Obsedno stanje v Sofiji.

Sofija, 25. sept. — V Sofiji je razglašeno obsedno stanje valed velikih igrah med pristali vladne agrarne stranke in buržoasni elementov. V bojih na ulicah je bilo v petek in soboto ubitih petnaest oseb in okrog sto ranjenih. Vojdne zdražnih protivladnih strank je bil vršen v ječo.

ANGLIJA SPREJELA KEMALOVE ZAHTEVE.

(Nadaljevanje s prve strani.)

kot odposlanec entente s namenom, da aranžira vse potrebno za premirje in mirovno konferenco, ki se vrši v Benetkah ali kje drugje.

Zaključek entente je bil veliko presenečenje, za vse tiste, ki so mislili, da bo Anglija vztrajala. Anglija je pa čez noč spremenila svoje stališče in privolila v Kemalove zahteve. Še v petek je lord Curzon, angleški minister znanjih zadev, trdo izjavil, da Anglija ne sprejme ničesar pred mirovno konferenco; v soboto je pa že bil drugo mišl. H kapitulaciji Anglije je pripomoglo mrazo dejstvo, da ima Kemal paše 300,000 mož pripravljenih za boj, medtem ko ima Anglija komaj 75,000 mož in vrhuta revolto v Mezopotamiji in Arabiji.

Lloyd George je izdal v nedeljo dolgo "pojanilo", s katerim se bi rad izmazal iz neprijetne kaše. Pravi, da je Anglija privolila v povratek Turka v Evropo zato, da se prepreči nova vojna.

Henry Franklin-Bouillon, ki je pred enim letom sklenil pogodbo med Francijo in turškimi nacionalisti, je danes odpotoval s francosko križarko "Metz" proti Smirni. Včeraj je prejel brzojavko od Kemala sledeče vsebine: "Vaš prijatelj Mustafa Kemal Vas pričakuje."

Franklin-Bouillon je dejal pred svojim odhodom: "Prvič v zgodovini je zmaga zdrava pamet. Evropa, posebno Anglija, je rešena velike nevarnosti. Anglija se zdaj ne ve, kakšna nevarnost ji je pretela. V Evropi ne more biti miru, ako ni miru na Blisknem vzhodu in tam ne more biti miru, ako ni miru s Turčijo."

Franklin-Bouillon je prepričan, da je nevarnost vojne odvrnjena in da bo turško vprašanje mirno rešeno. Po njegovem mnenju se bo mirovna konferenca vršila v Smirni ali na Prinkipu, prejkone v zadnjem mestu, ki ima dobre brzojavne zveze s Carigradom.

Britska torpedovka potopljena.

London, 25. sept. — Britska torpedovka "Speedy" je bila potopljena včeraj v Mramornem morju, ko je trčila s neko holandsko ladjo. Deset pomorščakov je izgubilo življenje. Tako poročajo iz Carigrada.

Grki so hoteli zaigati Brusu.

London, 25. sept. — Reuterjev poročevalec javlja iz Carigrada, da je grški generalni štab sklenil

poigati Brusu med umikom iz Male Azije, a na prošnjo francoskega in italijanskega konzula so Grki opustili svoj sklep.

Turki hočejo imeti Rus na konferenci.

London, 25. sept. — Iz Smirne je prišla vest, da bodo kemalisti sprejeli vabilo na konferenco s pogojem, da je povabljen tudi Sovjetska Rusija.

Grki poparjeni.

Atene, 25. sept. — Sklep entente, da so Turkom vrne Carigrad in večji del Tracije, je zadel grške vodilne kroge kakor strela s jasnega. Nikakor ne morejo verjeti, da je Anglija dovolila kaj takega. V drugem momentu so grški voditelji, ki podpirajo Konstantinov režim, zagnali krik, da bodo branili Tracijo do zadnje kaplje krvi neglede na to, kar sklenijo zavestniki. Militaristi pravijo, da Grčija se ni izčrpala in da lahko organizirajo armado 300,000 mož za obrambo Tracije.

Drugo poročilo se glasi, da namerava kralj Konstantin imenovati generala Metaxasa vojaškim diktatorjem; kralj stori vse, da si ohrani prestol in porazi venizelovce, ki zopet silijo na površje. Pred par dnevi je bilo aretiranih več odličnih Grkov, Venizelosovih pristašev, ki so obtoženi zarote proti sedanjim vladim.

Irska in Ircl.

(Konec.)

Dve leti je trajala krvava vojna med Ircl in Angleži krvava guralaka vojna med sinfajnovci, ki so hoteli imeti republiko v katoliškem delu Irske, in Angleži, ki so hoteli zatreti sinfajnovsko gibanje; obenem so sinfajnovci vodili vojno s protestanti v Ulsterju, katerim je dal Lloyd George "samovlado", toda sinfajnovci so hoteli, da se Ulsteri podvržejo republiki.

Nenavadna je bila ta vojna, toda občutna za Irce in Angleže. Anglija je imela na Irskem okrog 50,000 oboroženih mož, ki so kontrolirali mesto, niso pa mogli ugnati sinfajnovcev na deželi. In sredi angleške armade, prav pod nosom britskih oblastnikov, je funkcionirala sinfajnovska republišanska vlada zelo redno. Irski parlament se je ahalj in sklepal zakone in republišanska armada jih je izvrševala. Odprtih bitk ni bilo, kajti Ircl niso imeli topov in tankov; bili pa so zavratni napadi v javne urade, napadi na vlade in avtomobilske trense, krajevne blokade, ponočni masakri, atentati na posameznike, požigi in eksplozije min. Sinfajnovci so sprejeli donar iz Amerike, prejemali so orožje in ga smali močstevsko vtihotapiti na Irsko kljub čučenju očesu britskih bojnih ladij. Predsednik irske republike Eamon De Valera se je amuziral skozi mrežo britske mornarice — še danes ni znano, kako — in prišel v Ameriko, kjer je delal propagando za Irsko republiko, nabiral denar in žel priznanje in simpatije z desne in leve.

Dve leti je trajalo to bojevanje. Stotine je bilo mrtvih, tisoče ranjenih in ujetih. Medtem pa krovavci iz Belfasta in drugih krajev Ulsterja, kjer so se grčili in se še grizejo na smrt irski katolišani in protestanti. Med sinfajnovci in Ulsterci je bila verska vojna, z Angleži je bila versko-politična. Teško je bilo upati, da bi Iraka kaj dosegla. Obsojena je bila na izkrevavitev. Anglija je nekdajkrat izjavila, da dovoli vse samo republike ne.

Letošnje spomlad je pa bilo konec vojne. Anglija je povabila sinfajnovske voditelje v London in sklenjen je bil kompromis. Iraka je postala "svobodna država", dominij, kakor Kanada, Avstralija in Južna Afrika. Imeti sme svoj parlament in sklepati zakone za svoje notranje zadeve. Ulster seveda ostane ločen.

O taki koncesiji ni Gladstone nikdar sanjal — in niso sanjali irski nacionalisti. Lloyd George je pa bil pripravljen na to "zadnjo koncesijo", samo da bo mir na Irskem. Bil je kompromis. Sinfajnovci, ki so podpisali pogodbo z Anglijo, so nekaj časa premišljali in so se odpovedali republiki.

Ali je prišel mir? Zdi se, da je Iraka obsojena na večni nemir. Londonski kompromis je bil povod novi vojni, ne vojni z Angleži, tudi ne vojni s protestanti v Ulsterju — temveč vojni med sinfajnovci samimi, med tistimi sinfajnovci, ki so dve leti skupaj prelivali kri v vojni z Anglijo. Sinfajnovci so se razcepili v dva tabora. Eamon De Valera je

Slovenska Narodna

Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2687-89 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbori.

UPRAVNI ODESK.

Predsednik Vincent Cinkar, podpredsednik Andrew Vidrick, R. F. D. 7, Box 62, Johnston, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blas Novak, gl. blagajnik John Vogrich, urednik glasila Joka Zverstnik, upravitelj glasila Filip Gordin.

POROTNI ODESK.

John Underwood, predsednik, 406 W. May St., Springfield, Ill., Martin Zelenihar, Box 278, Bartholomew, Ohio, Fred A. Vider, Box 673, Ely, Minn., John Terrell, Box 161, Lawrence, Pa., John Gorick, 414 W. May St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODESK.

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2687-89 S. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VZHOĐNO OKROŽJE: John Ambrosoli, Box 288, Moon Run, Pa., John Gorick, 14821 Pepper Ave., Cleveland, O.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sular, Box 104, Gross, Kans., za jugozapad, Max Mure, Box 148, Buhl, Minn., za severozapad, Mike Zugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zalta, predsednik, 2134 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., Frank Semnar, 5500 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 8806 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združitevni odbor:

Predsednik: Frank Alei, 2134 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., Josko Oren, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill., Jos. Shuk, 1101 E. 63rd St., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6302 St. Clair Ave., Cleveland, O. POŠTAR: Korrespondenca s gl. odborom, ki deluje v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika so naslovljeni Predsedniku S. N. P. J., 2687-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVJE: Bolniške tajništvo S. N. P. J., 2687-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se silijo gl. izvrševalnega odbora in jednote vabilo so naslovljeni: Tajništvo S. N. P. J., 2687-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNISKIMI POSLI so pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2687-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse preloške glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zalta, predsednik izvrševalnega odbora, 8189 So. Lawrence Ave., Chicago, Ill.

Vsi posli na gl. porotni odesk so naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 406 W. May St., Springfield, Ill.

Vsi posli na drugi odesk, namizni, oglasni, naročilna in sploh vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2687-89 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

obsodil londonski kompromis za izdajalstvo republike in se postavil na čelo vseh zvestih republikanov za nadaljevanje vojne za republiko. Griffith, Collins in nekaj drugih je pa šlo v boj za pogodbo, za "svobodno državo". Zopet je tekla kri in teče še danes. Griffith je umrl, Collins je padel v bitki, padel je Brugh: česar niso dosegli Angleži, so dosegli Ircl sami: pobili so svoje lastne voditelje.

Anglija pa molči, gleda in se smeje.

Razno.

Statistika vojnih letal. Francoska ima danes krasno vojaško flotilo, obsegajočo 16 polkov s 3000 zrakoplovi. Od teh je določenih 800 za bombardiranje. To število se prihodnje leto znatno pomnoži in bo štela Francoska 21 polkov in 4000 letal. Za aviatiko se izda na Francoskem letno 470 milijonov frankov. Poleg tega obtofi na Francoskem 10 zasebnih zrakoplovnih družb, ki upravljajo 9 zračnih prometnih črt. Vse te zrakoplove se more v službu vojne uporabiti. Nemčija po mirovnem dogovoru sicer ne sme imeti vojnih letal. Zato pa ima 17 zrakoplovnih črt in številna zasebna letala, ki jih more s lahkoto pretvoriti v vojne. Na Angleškem so izdali lani 18 milijonov funtov za zrakoplovstvo. Letos je bila ta vsota snizana na 10 milijonov funtov. (Funt nad 1500 K.) Angleška ima danes 3900 letal. Silno razvito je zrakoplovstvo v Ameriki in nobenega dvoma ni, da bo Amerika v tem oziru skoraj na prvem mestu. Italija ima le 12 zrakoplovov za bombardiranje, 70 za posiljevanje in okoli 80 pravih bojnih. Letno izda Italija za vojno zrakoplovstvo 65 in za civilno 25 milijonov lir. V primeri s drugimi velasilami je italijansko zrakoplovstvo v resnici revno. Ker pa italijanski imperialisti so razvili po vsej Italiji veliko agitacijo za pomnožitev italijanskega zrakoplovstva.

Japonska reklama nikakor ne zasaja za ameriško, kakor je razvidno iz oglasa neke tokijske knjigarne, ki na sledeč način priporoča sebe in svoje knjige: 1. Cene so nizke ko srečke v loteriji, 2. knjige so elegantne ko mlade pevke, 3. vtisi jasni kakor kristal, 4. papir trden ko slonova koža, 5. v zvezi se postopa kakor z blagom na ladiji, kadar je velika konkurenca, 7. obilice blankov kakor v kaki knjižnici, 8. naše pošiljke so zavite v tako nežnostjo in ljubeznijo, kakor pošiljke, ki jih pošilja nevesta ženinu, 9. nudimo toliko ugodnosti, da jih ljudsko govornice sploh ne more izreči." — Skrajaj bi morali reči, da v pesniških alikah nadkriljajo: je japonski trgovali naše moderne pesnike.

Delavce bres delavskega časa pija je kakor vojak brez puške.

Učitelj vpraša v koli: "Ti Vitrih, koliko je trikrat štiri?" "Pet-ndvajset." "Konec, kdo ta pa je tako udi?" — "Mojo oči", odvrne nadebudni mladenič. "Kaj pa je tvojo oči?" — "Plašilni natak." (Iz knjižice "Paper in paprika").

KAD BI IVEDELI.

za Josipa Pengre, doma iz vasi Dolenje Karmnje, fara Mirna Peš, Dolenjsko. Prosim ga, naj se izglasi poročiti mu imam zelo važne stvari iz starega kraja. In že kdo ve za njegov naslov, naj mi to naznani: Frank Saje, 2043 Wieman ave., Sheboygan, Wis.

(Adv.)

Za kuhanje piva doma.

Imamo v zalogi slad, kromelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhanje piva ne najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi druge sodov, steklenice in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vsa kraja.

Grocerji, sladničarji in v prodajalnih kolonijah dajo primerno popust pri vaših naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR.

6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Kadar mislite na stari kraj, mislite na

slovenske banke

ZAKRAJSEK & ČEŠARK

70—8th Ave., New York City.

Ona pošilja denar v stari kraj, potem lastnih direktnih sredstev s pošto in sancajivimi bankami.

prodaja poročilne letke na vse važne prekomorske linije za potovanje v stari kraj in od tam sem.

Iskatele izjave za dobavo sredstev in starega kraja in druge potrebščine.

Za nadaljnja poiznanja se obrnite na zgoraj navedeni naslov.

Postrežba točna in solidna.

French Line

MITRA VOJNA V JUGOSLAVIJO LA BOURDONNAIS. Sept. 20 LA FAYETTE. Sept. 20 PARIS. Sept. 20 CHICAGO. Sept. 20

Invitation aux voyageurs — Bateau de luxe, 4000 tonneaux, 1000 passagers, 1000 tonnes de fret, 1000 tonnes de charbon, 1000 tonnes de pétrole, 1000 tonnes de vin, 1000 tonnes de sucre, 1000 tonnes de café, 1000 tonnes de thé, 1000 tonnes de riz, 1000 tonnes de maïs, 1000 tonnes de blé, 1000 tonnes de seigle, 1000 tonnes d'avoine, 1000 tonnes de foin, 1000 tonnes de paille, 1000 tonnes de bois, 1000 tonnes de charbon, 1000 tonnes de pétrole, 1000 tonnes de vin, 1000 tonnes de sucre, 1000 tonnes de café, 1000 tonnes de thé, 1000 tonnes de riz, 1000 tonnes de maïs, 1000 tonnes de blé, 1000 tonnes de seigle, 1000 tonnes d'avoine, 1000 tonnes de foin, 1000 tonnes de paille, 1000 tonnes de bois, 1000 tonnes de charbon, 1000 tonnes de pétrole, 1000 tonnes de vin, 1000 tonnes de sucre, 1000 tonnes de café, 1000 tonnes de thé, 1000 tonnes de riz, 1000 tonnes de maïs, 1000 tonnes de blé, 1000 tonnes de seigle, 1000 tonnes d'avoine, 1000 tonnes de foin, 1000 tonnes de paille, 1000 tonnes de bois, 1000 tonnes de charbon, 1000 tonnes de pétrole, 1000 tonnes de vin, 1000 tonnes de sucre, 1000 tonnes de café

Jurkica Agićeva.

Povest.

Hrvaško pisal Ks. Šandor-Gjalski.
Prevel Fr. Orel.

(Dalje.)

Sedaj se je Jurkica odločila. Še istega dne je hotela v trgovino, da kupi potrebnega blaga. A v tem je vstopil lakaj litva iz grada s velikim ometom v rokah. Stara jej je pisala lastnoročno, da si dovoljuje toliko svobode, da je za krasne preproge, ki tako ugaja njej in njenemu sinu, poklanja to malenkost, a samo pod pogojem, da se plesa, ki se prireja na čast njenemu sinu, udeleži tudi "gospica Jurkica". V ometu je bil prekrasen komad "satin-mervell-leuxa" a potrebnim nakitom atlaša in šipek. A priložena je bila tudi slika, kako je skrojiti obleko.

V prvem hipu sta Jurkico zadržala lepota tkanine in gospeina ljubeznivost. A zatem jo je obšla silna radost, da bo imela tako lepo obleko in bo izgledala lepa v njej. Naposled si je mislila, da-li ni s tem darom v zvezi tudi Hanibal. Morda, da je celo izbral on sam, da je on tako svetoval materi? Ah! — in za nekaj trenutkov se je poglublila v ginjeno in hrepeneče sanjarenje. Seveda, prvi pogled na sijajno tkanino, od katere so se odbijale svetle lakre, je vzbudil v njej vso nedolžno, otroško radost; od veselja je pokobila po sobi, poljubila mehko, gladko blago ter ga nagovarjala, kakor da bi imela živ stvor pred seboj, a nasvezadnje je sela za mizo ter začela pisati domov, kako vsa srečna je!

Ko je služabnik prinesel omet, bila je Lisička v sobi a delala se je, kakor da ne vidi ničesar. Ostala je še dalje tam ter ni ves čas, ko je Jurkica krojila in šivala, niti s najmanjšo besedico omenila česa. Jurkica je vedela, da to njeno vedenje prihaja iz nevoščljivosti, pa zato ni hotela niti oja ničesar povedati in omeniti obleke. Še le Milkovičevi je razodela vse, a ta čelo se je zvijala in lomila zavisti tako, da se ni niti ozirala na blago. Tako sta se vedli pred Jurkico, a po mestu sta tekali od hiše do hiše, pripovedujoče, da je dobila Jurkica od nekod — bog zna, odkod — svilen obleko za ples. Pri tem sta delali preizne, začudene in zelo tajinstvene obraze. "Jaz ne dobivam svile," — je rekla Milkovičeva Naljškoviću, za katerega se je bala, da ga jej prevzame Jurkica, — "a kako se vam ta dekleta in žene, ki dobivajo take darove? V sramotu se zabi in nam!" — A Lisički je bila na jeziku strašna obdolžitve, da je dal obleko Hanibal in le neumen človek ne bi pogodil, zakaj in v kako svrhu bi poklonil tako dragocen dar? Že sama misel, da se graščak zanima za Jurkico, pa bilo tudi za nepotšene cilje, bilo je Lisički dovolj, da jo je grizla silna nevoščljivost ter je razji premagovala gorostasno željo te obdolžitve, nego li, da prizna Jurkici "toliko znamenitosti".

Tudi Lisička in Milkovičeva sta se v prvem hipu odločili na ples. Še več, pogovarjali sta se o tem tudi pred Jurkico, ker sta mislili, da se ga ona ne vdeleži. No, — odkar je Jurkica dobila obleko, se je Lisička naskrat premislila in rekla, da se ne vledeči plesa. "Ti, duša (sodnji čas sta se tikali) — ti pojdiš lahko s gospo Naljškovičevno. Jo še prosim jaz. Vi, zdi se mi, — ker povedali mi niste ničesar, — vi tudi nameravate vdeležiti se, a vam, seveda, Naljškovići preoznamiti!" — je rekla Jurkici. Ta jej je odvrnila le, da si je za preskrbela družbo ter pojde s gospo Maleševičevno.

Ko je predvečer plesa Jurkica oblekla novo obleko, da vidi, kako se jej podaja, bila je tudi Milkovičeva prisotna. Po navetu Maleševičeve si je napravila tudi frizuro in nadela nakit; napravila se je, kakor bi imela takoj oditi na ples. Bila je prekrasna. Milkovičeva se je na to spustila v silen jok ter začela kričati kakor blama ter mahati s rokama okoli sebe.

In jaz, da se vdeležim v tej svoji revni obleki! Glejda bi ob tebi kakor kaka kuharica! Oh! gorje meni, gorje meni! E, seveda, jaz ne dobivam darov, sirota sem — zanemarjena, zavržena. Ah, gorje, gorje mi! Nimam sreče, nimam sreče, Bog moj! A ti si še tako kruta, da se lišpaš pred menoj!

— Dragica, ne govori tako! — jej je odvrnila Jurkica ganjeno, ker se jej je Milkovičeva resnično smilila, četudi je bila gotova, da oni jok ni drugega, nego-li izraz silne nevoščljivosti. A zopet jo je ljutilo, ker deklet misli, da je hotela ponakati se pred njo. Ona pa je bila storila vse to, ker jej je bila nasvetovala Maleševičeva, ki kakor izkušena gospa v takih rečeh, jej je rekla, da vsi nedostatkni na plesni toaleti prihajajo na dan še le tedaj, ko se obleko pomerja na životu, ureja si frizuro in nadevje ves nakit. Milkovičeva je pa mislila, da se je Jurkica napravila tako v svrhu, da jo vidi Lisička, ker obleči se je imela pri Maleševičevi. Tudi to jo je jezilo in tako si je lažje hladila burjo svoje jeze. Sedaj je začela po vrsti grajati vsako malenkost na toaleti. Ne crem-barva blaga, ne kroj, ne nakit, — prav ničesar ni bilo po njenem mnenju tako, — kakor bi moralo biti, da bi resnično bilo lepo in elegantno.

— Pozna se, da je poklonjeno! — je dostavila a vse to jej je malo koristilo. Jurkica in njena toaletna sta bili tako čarobno krasni, da se tudi Milkovičeva ni mogla iznebiti tega vtisa in si ga morala priznati. Seveda je zatem počela nanovo jokati, krčevito je jokala ter kričala, da ona ne gre, pa ne gre na ta ples! Jurkica se je takoj vlekla, pogasila sveč, da se jej vsaj nekoliko vmi-ri tovaršica. Sledečega večera se Milkovičeva resnično ni vdeležila plesa.

Hanibal je bil ravno v garderobi, ko so dospeli Maleševičevi s Jurkico. Prišel je bil nekoliko pred časom, ker ples je bil prirejen njemu na čast in ni mogel čakati, dokler pride tudi mati. Sedaj jo je pričakoval v garderobi.

V dvorani so zasvirali še drugi komad. Maleševičeva ni prihajala na nobeno zabavo ob času. Iz navade je ravnala tako. Tudi sedaj se je zadovoljno namušnila, ko jej je Hanibal a ljubko-nemarnim namušeno očital, da prihaja tako kasno. Poklonivšemu se pred Jurkico se mu je ne-

hote vžil zadivljeni: "ah!" Slučajno ni bilo v garderobi nobenega gospodov odbornikov. Maleševič se je zadrževal pri vstopu v razgovor s blagajnikom. Radmanović, vesel in dobro razpoložen, kakor je bil tega večera, se je ponudil Irmi in Jurkici, da ju sprovede v dvorano.

Takoj si je zagotovil prvo četvorko pri Irmi, a drugo pri Jurkici. V dvorani so ravno prenehali godel. Le še dva, tri para nevedskih plesalcev se je motalo v bog zna kakem taktu, kakor da se ne morejo vstaviti. Vse je uprlo svoje oči v prišlece. Močkim je postalo jasno, da so še le sedaj vstopile one "najlepše", a ženskem spolu se je začelo svitati v duši, da z njima je dobil protivnici, a kakterima bo težko tekmovali. Maleševičeva je bila posebno elegantna in nepobitno lepa v svoji temno-rdeči svileni obleki se zlatom izveženimi girlandami ob roboh in na vlečki. Opazila je takoj, kako zavidno jo motri ves ženski svet. A to jo je le velesilo in učinkovalo na njo zadovoljivo.

— Pazite, Jurkica, prosim vas, kako začudjeno vas vse motri, — je omenila lepa gospa dekletu, ko ju je Radmanović dovel do prebelja dvorane, kjer so bile zbrane najimenitnejše gospe iz mesta in okolice. Potem, ko je pozdravila vse prisotne deloma s elegantnim poklonom, deloma podajaje jim roko, — se je Maleševičeva obrnila a polovico života proti občinstvu tako, da jej je krasna glava gledala v ravni črti preko desnega rame. Brezskrbnim in prijaznim pogledom je pre-motrla vso dvorano. Neizmerno lepote in dostojanstva je bilo še samo v njenem vedenju; ravno in visoko se je držala: bogata obleka s dolgo vlečko, krami labudji vrat, a še bolj njena krasna glava s bujnimi, plavimi lasmi, vse to je očaralo. Divne, kakor sneg bele nadlaktnice so se držale lakta ter se pri roki zožale; pravilnost in lepoto njihovo si je lahko počel sam Olimp. Držala jih je sklopljene k životu po načinu žene, ki pozna svojo moč; igrala se je s pahljačo ter vsakotoliko kaj poklepotala Jurkici na uho. A slednja je ni ališala. Voščilil Irmi se je Jurkica čutila povsem negotovo. Bila je v tem slučaju na svojem prvem javnem plesu. Vse jo je razburjalo, plašilo, in prav tresel se jej je život, ne od one ugodne drhtavice, ki se navadno polajša mladega dekleta v lahki plesni obleki ali od razburjenosti pred pričetkom plesa, ampak Jurkica se je tresla golega strahu. Opazila je namreč one silne poglede, ki so merili vsi nanjo. Pogodila je, da so to strele rlobe in zavisti ter se je domislila na baje-slovne poglede badliška. Bolela jo je ta nevoščljivost in ni si je mogla raztolmačiti. Ne počelo kakoga slavošaljnega zanosa ni bilo pri njej, a nasprotno pri Irmi. Dvorana sama in vsa družba se jej je dozdevala tako nenavadna, svečanostna in tuja, kar je še bolj vedelo njeno plašljivost.

Vsi prisotni moški, vsaj po imenu jej znani, bili so v staromodnih frakih, ali v suknjah, segajočih jim do tal, v belih rokavicah, iz katerih jim je molelo vseh desetero otrpanjih prstov. — a vsi so nastopali slavnostno in resno, a vsak jo je se svojim vedenjem spominjal na trenotek, ko jo je Stepanović strogim lcom privrkal vodil v ples. To ni vplivalo nanjo ugodno. V takem razpoloženju je komaj padla na besede Radmanovićeve in Glavarevičeve, a slednji jo je moral celo ponovno zaprositi za prvo četvorko. Počela si je, da zaprične ples čim prej ter obžalovala, da ni dospela v dvorano med časom, ko se je plesalo. Tudi čuni se je približal ter jo zaprosil za četvorko. Ona bi ga bila najrajši odbila, a ni se čutila tako krepke. On, seve, je izrazil svoje obžalovanje, da pride še le pri tretji na vrsto, pa v "od-škodovanje", kakor se je izrazil, jo je zaprosil, da prične s njim takoj naslednji rond-ples. A prehitel ga je Hanibal, ki se jej je — čim je glasba (bili ga elegani) začela valček — poklonil in Jurkica ni niti imela časa ved, da čuni odgovori.

Ko jej je Hanibal položil roko okoli pasa, in jo privel k sebi, bila je v prvem hipu tako zmedena, da ni pogodila koraka; a on jo je nežno nekoliko privadil, ah — in nikoli več ni občutila take rajske sladkosti! Bila je to raskošnost in radost in neizmerna daljna blaženost. Tudi Radmanović je občutil, kakor da se je povrnil v drago, objestno dobo svoje mladosti; plesal je goreče in a pravo naslado. Zato se ni, ko je privrkal obšel dvorano, vstavil, ampak nadaljeval. Bil je izvrsten plesalec. V tej silni gnjeji, skoraj samih nespretnih plesalcev, ki so bolj stopali na prste svojih plesalk, nego li po parketih, se je Radmanović skrbno ogibal in letel po dvorani, kakor da ples sam. Jurkica pa kakor da je pozabila na ves svet; živele je le temu edinemu, sladkemu, buj-nemu, raskošnemu trenutku.

— Smem-li zaprositi za prvi sledeči komad? — se je pojavil za njo rezek, neugoden glas, a Jurkica je, kakor v megli, spoznala široko, potom zalito Levičovo glavo, kako se jej priklanja se sladkim posmehom na obrazu ter si ob enem briše z obilno pomado namazano frizuro. V svoji preveliki areži se niti ni vpraševala, kaj znači ta rdeča, naduta glava, a najmanj je mogla misliti, da se jej priporoča za en ples, ker Levi je ni pozdravljaj še od zdavnaj. Ko jo je Radmanović sproved na njeno mesto, takoj so se jej predstavili po vrsti najprej njegovi prijatelji, potem so-sednji graščaki iz Madjarske, in na naslednji ples je šla a prvim, ki jo je zaprosil. Levi je ves prebledel, jeze ni mogel več vstrpeti v dvorani, marveč je odšel v prostore, namenjene za jed in pi-jačo ter tam pripovedoval vsakemu, kako se ga je razšalilo. Pri četvorki se je namestil doktor ravno za skloplo, na kateri je sedela Naljškovičeva, zraven nje neka "frajla" Monika, naprej gospa Stepanovićeva, suha ženica, majhne po-stave, kakor desetletno dekletce in na levem ramenu nekoliko zgrižljena. Ona je živele v večnem strahu, da jej Stepanović ni zvest in omrazila se jej je Jurkica v prvem hipu, ker je v njej videla veliko nevarnost, da se jej Stepanović izneveri. Poleg nje je sedela gospa Premanova, žena v životu zelo obilna, a poleg tega tako bedasta, da se je človeku smilila, a zato mati treh že davno sem za poroko odraslih deklet, ki niso danes imele posebne sreče, ker so nepretržno sedele pri materi in se — kakor so Pazarinšani nazivljali dekleta, ki niso dospela do plesalca — morale "prodajati peterilji". Premanice, mati in hčere, so bile od prvega pričetka opasne nasprotnice Jurkice, posebno od tedaj, ko se jo je opisovalo, da je zelo krasna. (Dalje prih.)

Frank Heller:

Blagajna velikega vojvode.

Roman.

Iz švedščine preložil F. J.—o.

(Dalje.)

Amadeo in njegova pomočnika, ki so gledali ves čas začudenog gospo Pelotard, se so predramili in se obrnili k improviziranim in za silo pripravljenim vialicam. Poskušali so, ako drže, vlekti so za vrv. . .

"Gotovo!"

"Dobro!"

Da ne bi trokil časa z nadaljnimi besedami, je Bekker namignil črnobrademu naredniku. Gospa Pelotard jih je opazovala s okamenelim pogledom. . . Oni so razvezali vesi, ki je bil s njimi privezan veliki vojvoda na stol, vrvi okoli nog in rok se pa, niso dotaknili. Častivredni duhovnik je zadnjih deset minut hodil gorindol v temnem kotu predvorja, dvigal roke, kot da hoče delati blagoslov, potem se je hitel križati kot za stavo — Sedaj pa je opazil končne priprave in se počasi približal. Ko je pogledal velikega vojvoda, je spreletel njegov obraz skrivnosten smeh, potem je pa začel zopet mrmrati, moliti in peti svoje psalme; njegove udrti oči so se vprile v mlado damo, ki se je vsa tresla, kot da je zagledala be-nega pas ali stupeno kačo — Vi-dela je, kako so vlekli grofa k vialicam — kjer je čakal Amadeo a svojimi tovariši. — Nasenkraj jo je minula otroplost, ki jo je pr-ezvela ob pogledu na blažnega me-niha — akočila je naprej in pre-prečila pot črnobrademu naredni-ku in gospodu Bekkerju. — Njen pogled je sijal kot ogenj, ko je za-kričala v slabli španščini:

"Lopovt, kaj si upate — kaj si dovoljujete! Kako si upate polo-žiti roko na svojega vladarja? To ni mogoče!"

"Señorita," je zatulil nared-nik, "tudi to je mogoče! Bodite tako dobri in hodite s pota! Z va-mi se dogovorimo pozneje — po končan eksekuciji!"

Pogledala ga je kot kako po-šast iz neznanega sveta.

"Vi si torej upate — vi — vi se predurčate!"

"Da in to popolnoma odločno in resno! S pota!"

Njegova brutalnost je imela prvi hip učinek, ki ga ni pričaka-val niti on niti njegovi tovariši! Mlada dama je stopila korak na-zaj, da bi jih mogla bolje opazo-vati, vzdignila je roke in zaklica-la vsa zasopljena:

"Stojte, nekaj vam moram po-vedati! Morate me poslušati! Vi hočete zagrešiti nezakljani sločin — umoriti hočete svojega vladar-ja — to je neverjetno — Kaj naj storim? Ako niš drugega — vz-mite denarja! Kaj zahtevate za njegovo življenje? Sto tisoč peset — ali vam ni dovolj — dvajset ti-soč vsakemu!"

Sapa ji je skoraj zastala — Njene besede so imele učinek, da si sama ni mogla seleti boljega. Za te divje in uboge lopove je imela beseda denar čudovito moč. Denar, sto tisoč peset, dvajset ti-soč za vsakega! Kot da se je vseh dotaknila s čudotvorno čarobno palico — so vsi utihnili, grobna tišina je zavladala v predvorju, le mrmranje blažnega meniha se je slišalo — gledali so se — sto tisoč.

Don Ramon je menjal barve, zdaj je prebledel, nato pa zopet zardel — hotel je protestirati, za-kaj se ponižuje pred temi lopovi — potem se je pa zopet spomnil, da mu je to samo v korist, da do-bi na čas. Kje je vendarle profe-sor, ali ni našel paviljona, mogo-če je bila tam straža, na kar ni-sta niti mislila! Skoro ena ura je že pretekla, kar je odšel, dokler je on svoboden, še vedno ni vse iz-gubljeno — Dobra ideja, da jih mami s denarjem, to daje samo upanje na zavlacavanje — pogle-dal je okoli sebe: Vsi obrazi, ki jih je videl pred seboj, so imeli isti izraz, boj med strahom in po-hlepnostjo. Kaj bi se zgodilo, ako bi v tem trenutku mogli odloče-vati sami, bi ne bilo težko pogodi-ti. Toda med njimi je bil mož, ki ni imel vzroka da bi se obotavljal — to je bil gospod Bekker. Pre-mor, ki je nastal po čudnih in va-ljivih besedah mlade dame, ni bil dolg, ker je Bekker hitel, da osla-bi njih učinek:

"Idioti!" je zaklical. "Dvajset tisoč peset! Koliko časa pa vam ostane ta denar? Ali ste že po-za-bili, kaj vam je malo prej obju-bil vaš milostivi vladar? Da boste že jutri zvečer vialili! Da si je za-gotovil pomoč angleške oklopnja-

še, ki bo že jutri zjutraj tu! Idi-oti! Res, prav dolgo boste uživali ta svoj zaslužek!"

Mlada dama je preplašeno po-gledala velikega vojvoda: Kaj je to? Ali je res to govoril? Kdo go-vo-ri resnico? Veliki vojvoda je razumel njena molčeča vprašanja in prikimal — videl je, da se je njegova laž, ki je imela malo prej nekaj uspeha, maščevala sedaj na način, ki bi mogel sedaj pokvariti vse. Njegova laž se mu je zdela šolarska in naivna! Besede gospoda Bekkerja so imele takoj svoj učin-ek; obotavljanje je prenehalo ravno tako hitro, kot je prišlo. So-zarotniki so odobraval glasno njegove besede — velikega voj-voda so pa začeli obkladati s psov-kami. Narednik Posada si je zavil rahle roke in molče priprav-ljal zanjko, Amadeo je pa s svoji-mi pomagači poskušal, da li je vrv v redu.

"Štirideset tisoč peset vsake-mu!" je zaklicala a zadnjimi mo-čmi mlada dama. "Ali slišite, šti-rideset tisoč peset! Vsi boste bo-gatiji! Prišegam vam, da vam ve-liki vojvoda vsem odpusti — jaz vam to obljubljam s prisego!"

Tedaj jo je narednik porinil brutalno v stran!

"Mir, tiho!" je zarjovel. "Do-sti blebetanja! Ako denar res imate, nam itak ne odide! Potra-titi smo že preveč časa! Ako nam veliki vojvoda odpusti ali ne, to nam je popolnoma vseeno. Sedaj ga obesimo!"

Prebleдела je kot mrlič, punč-ice njenih modrih oči se so razširi-le in napolnile skoro obe očesi — iskre so švigale iz njenih oči, ki so za nekaj trenutkov zadrževale tega zverinskega krvoloka. . .

"Vi, si to upate —" je sopl-a, "poskusite samo in prišegam vam pri svoji duši, pri vsem na sve-tu."

"Upati!" je zaklical narednik in njegovo obotavljanje se je pre-menilo v jezo — "Upati, haha — ako si upam! V tem hipu vidite, da si upam!"

Vsa izven sebe, akoraj otrpla v groznem obupu uprla je svoje oči s žarečim pogledom na velikega vojvoda in rekla komaj ališno:

"Potem, tako gotovo kot sem Olga Nikolajevna, ruska velika kneginja, ne bom imela toliko ča-sa na svetu miru, dokler ne plača-te ta sločin a svojim življenjem! Prišegam vam to pri svojem upa-nju, da rešim njega, ki ga hočete umoriti — prišegam vam to pri svoji ljubezni do njega."

Prenehala je naskrat — solze so zalile njene modre oči, potem se je pa skušala prekriti mimo črnobradega narednika — stegni-la je roke, da jih evije okoli vra-tu donn Ramonu — ki je stal pred njo zvezan, ranjen in brez vsake moči — a njegove misli so blodile kot v deliriju: Ona je Olga Nikolajevna, ruska velika knegi-nja — torej ni madame Pelotard. Tudi ona je potovala pod napač-nim imenom — Ali so vse to le sanje? Ali je to mogoče —?

Da, da, sedaj je začel razume-vati — sedaj, ko je vse prepozno — Ona je, ki mu je pisala pred dvema letoma — njeno pismo je on — ne, tega si ni upal misliti naprej. — Sedaj je pa tvegala svoje življenje — da reši njego-vo. — Premagale so ga te misli, ki se so porodile v par trenutkih ga ni pridržal Amadeo a svojimi v njegovi duši — zgrudil bi se, da pomočniki — Noben zarotnik ni razumel, kaj je zaklicala velika kneginja. —

Čutil je — kako so dajali zanjko okoli njegovega vratu, videl je, kako je odrinil črnobradi nare-dnik ženo, katere lepota in strast bi premagala vsako človeško sree, proti Bekkerju, ki je opazo-val ves ta prizor z zaničljivim smehom. Pogledal je proč — ker dalje ni hotel gledati — za trenu-tek je pogledal proti vratom — in v kratkem hipu se mu je vide-lo, da se je premaknila kljuka, da je skušal nekdo odpreti kdo naj bi bil — ali je profesor — ali je stražnik? V naslednjem trenutku pa je kljuka ostala nepremična, sedaj se ni sploh zavedal, ako je res, da se je poprej premaknila — komaj je zadrževal zadnji vlekli onemogle jeze in bolesti — slišal je — ker gledati ni mogel — kako je Amadeo javil: Gotovo!

Gospod Bekker je pa dejal s sladostnim glasom:

"No moja mala golobčica, le sem kaj k meni pridi, ako bo tre-ba, te že pridržim! Tu boš videla jako dobro in lepo, le pridi."

Amadeo in njegova pomočnika sta zagrabila velikega vojvoda in ga potisnila pod vialice — vrv o-koli njegovega vratu se je napela — vzdignil je oči, da se poslovil v zadnjim pogledom od nje, ki je zaradi njega trpela vse — ki ji je nekda steril tako krivice — ki je

rekla, da ga ljubi — njih pogleda sta se srečala in videl je njen po-bladni pogled uprt v sebe — v del je, kako se ji je bližala ne-avest — videl je, kako je stegnil Bekker roke, da jo objame.

Tako čudno se je napela vre-ničesar več ni videl in pripravil se je na smrt a svojo zadnjo mi-slijo: Bekker bo s svojimi rokami oskrnil to mlado, čudovito bitje. Gospod Bekker je stegnil roke, da jo objame — ona je pa —

Toda krtnje njegovih rok so bi-le zadnje, ki jih je naredil Bek-ker v svojem življenju.

Predno se so dotaknile njegove roke velike kneginje, počil je sko-zi predvorje strel — sledil mu je divji vsiklik, divji smrtni sklik — roke, ki si hotele okleniti velika vojvodinjo, so zakrile po zraku — in z vso svojo težino je teleh-nilo obsežno telo poštenega ba-landskega trgovca na mramorni tlak.

Toda predno se je izgubil od-mev prvga strela in smrtnega kljica padlega Bekkerja — počilo je šest novih strelav in to tako zaporedoma, da je bilo slišati, kot da je bil en sam. Vrv, ki je stisnila vrat velikega vojvoda, je naskrat popustila, on je po omahnil in padel na tla, toda premakal se je, dihal je — Čul je glas kot iz neizmerno daljine — ni pa raz-umel smisla besed:

"Pogum, visocanstvo! August, Joaquin, še eno salvo — smrt lo-povom! Nobenemu pardona!"

Čul je okoli sebe hropenje in križanje — sledili so trije ali štiri streli — čutil je, kako se je vrnil med njegove roke in vrvi mrzel predmet — reski, njegove roke so bile proste — še enkrat reski, isti občutek in njegove ro-ge so bile svobodne. Stisnil je za-be, potem je pa odprl oči — zdelo se mu je, da okoli njega vse gori, da pokajo rakete — zdelo se mu, da se sklanja preko njega znan obraz. Komaj je premakal jezik, ko je zaprosil:

"Ali bi bilo mogoče — poirek konjaka?"

Obraz, ki se je sklanjal nad njim, je izginil — pogledal je na-prej in videl dve nogi, ki sta klečali in hrbet, ki se je sklanjal — dvignila se je ta postava — za-man se je trudil, da bi jo spoznal, videl je samo, da je ta postava odnesla nekaj na svojih rokah. — Iz precejšnje daljave je slišal besede, ki jih je gotovo govorila ta oseba, in ki so donele tako čud-no na njegova ušesa.

"Samo trenotek, visocanstvo — še neso konjak — videti moram, kaj je z mojo soprogo."

Soprogo . . . soprogo . . . je po-navljajo nekaj v možganih ve-likega vojvoda . . . mogoče dvajset-krat je čutil te besede . . . ali take brezsmiselna je bila ta beseda za njega . . . Potem je čutil pod svo-jo glavo roko . . . nekaj mrzlega in gladkega na svojih ustni-cah. . . žarek fluid, ki je pogrel njegove ustnice . . . peklo, peklo je . . . tedaj se je pa naskrat dv-i-nil v njegovi glavi zastor . . . videl je, slišal je in čutil, razumel je vse . . . dvignil se je, oprt na svoje roke . . . pomagala mu je roka, ki je bila Joaquinova . . . dvigal se je . . . noge se so mu kibile, a ko-li sta drhteli kot kastanjete. Joaquin mu je zopet prožil stekle-nico z žarkim fluidom, potegnil je še enkrat . . . sedaj ga ni več tako peklo . . . prišel je k zavesti.

"Ona!" je mrmral. "Kje je ona, kje je profesor?"

Joaquin je dvignil počasi svoje ga gospodarja in ga peljal pre-vidno proti sobi, kjer je malo po-prej še vladal predsednik Luis Hernandez. Naekrat se je Ramon spomnil svojega zvestega služab-nika, pomislil je, kaj je moral siromak vse zaradi njega petpeti, ustavil se in rekel:

"Joaquin, moj dobri, ubogi Joaquin! Tebi se je ta čas godilo slabo, kaj ne?"

"Ah, kaj to, samo da sme rečiš vas, visocanstvo!"

"V beli paviljon so vaju zapeli ti lopovi!" se je jezil Ramon. . . To je moralo biti strašno; kako sta sploh mogla z Avgustom izdr-žati take muke . . . Pa je vendar le še boljki in lepši posel biti moj kuhar, kaj ne, Joaquin?"

"Visocanstvo . . . res . . . da, bilo je strašno, ako bi ne prišli vi in poslali profesorja . . . po-tem . . ."

"Kako vaju je oprostil profe-sor? Ali ni bilo nobenih straži?"

"Bile so, celo dva stražarja sta bila, ki je pa profesor prav hitro obračunal z njimi in naju potem osvobodil! Potem nama je pre-skupel hrane in konjaka, bila vsa popolnoma iznemogla in bi mi sieer ne bi mogla prav nič pom-a-gati!"

(Dalje prihodnjik.)